

Совецкая Беларусь

У дні, калі ўся наша краіна, ад краю да краю, вітае нараджэнне вялікай сталінскай Канстытуцыі, асаблівую радасць і ўрачыстасць перажываюць народы, якія не ведалі ў мінулым нічога, акрамя прыгнечання і цемры, народы, якім Окцябрская соцыялістычная рэвалюцыя і ленінска-сталінская нацыянальная палітыка адкрылі шырокую дарогу да адраджэння і нацыянальнага росквіту. Такім народам з'яўляецца і беларускі.

Ад Бігосава да Негарэлага, ад Негарэлага да старадаўняга Турава, праз полацкія азёры, праз менскія лясы і ўзвышшы, праз слуцкія балоты і раўніны праходзіць заходняя граніца Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі. На ўсход і захад ад граніцы жыве адзін і той-жа беларускі народ; аднак побач жывуць два процілеглыя светы: свет свабоднай творчай працы, багацця і радасці— і свет беспрацоўя, рабства і жабрацтва.

Багата і слаўна Совецкая Беларусь! На шырокіх калгасных палях шумяць аўсы і пшаніцы, зелянеюць дубы, капоплі і лён. Сцяной стаяць высокія сасновыя і лісцевыя лясы. Беластвольныя бярозы, стройныя сосны, векавыя дубы, шырокалістыя клёны, граб, вяз, ясьень—усе дрэвы высокакаштоўных парод ёсць у нашай рэспубліцы. На жоўтых пясках і ўзгорках шырока раскінуліся суцэльныя сасновыя бары. Лясы Беларусі багаты дзікай птушкай і зьярамі. Сярод зялёных масіваў, асабліва на поўначы, велізарнымі люстрамі блішчаць азёры. Поўнаводныя рэкі перасякаюць краіну ва ўсіх напрамках. У цеснай даліне з высокімі берагамі раскінуўся Днепр. Вапнавымі скаламі ўзнікаюцца берагі Заходняй Дзвіны. Спакойна і паволі сярод палескіх балот і азёр нясуць свае воды Прыпяць і Сож.

У даўнія часы гэтыя рэкі служылі шляхамі зносін паміж народамі і ў гісторыі Беларусі адыгралі велізарную ролю. Беларусь стагоддзямі з'яўлялася арэнай войнаў. Тут біліся рускія і літоўскія князі, тут ваявалі польскія каралі і маскоўскія цары, тут праходзілі полчышчы шведаў і татарскія орды; палі Беларусі тапталі салдаты Напалеона, і тысячы іх засталіся назаўсёды ў водах Бярэзіны.

Змяняліся каралі і цары, але лёс беларускага народу быў заўсёды аднолькавы. Да Вялікай Окцябрскай рэвалюцыі князі і магнаты ўдалі двума трэцямі ўсёй зямельнай плошчы Беларусі, і толькі трэць яе выпадала на долю жабрацкага сялянства. Адзін князь Вітгенштэйн уладаў звыш 700 тыс. дзесяцін зямлі, Радзівіл—150 тыс. дзесяцін, граф Патоцкі—120 тыс. дзесяцін, дзесяткі памешчыкаў мелі кожны ад 50 да 100 тыс. дзесяцін зямлі.

Кара, мох, хлеб напалову з мякінай, крапіва былі харчамі сяляніна. Амаль адзіным, усё замяняючым прадуктам была бульба.

Гучная, музычная, задушэўная беларуская мова царскімі апычткамі была абвешчана «хамскай» мовай і забаронена да ўжывання.

Каб выпусціць кнігу на беларускай мове, трэба было ісці на хітрыкі. Некаторыя беларускія кнігі выдаваліся пад выглядам балгарскіх, сербскіх. Здзекі з беларускай мовы, беларускай песні, беларускага слова прывялі да таго, што звыш 70 проц. народу было няграматым. Асобныя сёлы, вёскі ў выніку ўціску і нястач выраджаліся.

Лясістая і балоцістая частка Беларусі—Палессе—была абвешчана дэкай мясцовасцю, заселенай дзкімі людзьмі. У лесе, на астраўках сярод балот жылі паленукі. Патрыярхальны ўклад гаспадаркі і патрыярхальныя адносіны захоўвалі тут поўную сваю сілу. Балоты, камары, зморваючая праца асуджалі чалавека да заўчасную смерць.

У імперыялістычную вайну палі Беларусі зрэзалі акопы, бліндажы. Усіх здаровых зааралі празмаць кроў «за веру, цара і бацькаўшчыну», а старых, жанчын, дзяцей выгналі з родных месц, і не было такога кутка ў Расіі, дзе-б не пабывалі бежанцы з Беларусі. Нямецкія акупанты руйнавалі, грамілі, палілі беларускія вёскі.

Самай страшнай, самай жорсткай для беларускага народу была белапольская акупацыя. Гарэлі не толькі вёскі, але і гарады, пагромы разбуралі мястэчкі, па ўсёй краіне выраслі шыбеніцы, плакалі згвалтаваныя жанчыны, панская чэлядзь секла беларускага сяляніна, як у прыгонны час.

Але гераічны беларускі народ не здаўся. Пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі ён арганізоўваў партызанскія атрады, змагаўся супроць акупантаў у радах Чырвонай Арміі і з дапамогай вялікага рускага пролетарыята прышоў да свайго вызвалення.

Радасна і весела жыве цяпер беларускі народ. Велізарны размах набыла калгасная мастацкая самадзейнасць. Многа талентаў у беларускага народу: музыкі, танцоры, спевакі. На калгасных вечарынках, у полі пасля работы грымць музыка. Хлопцы і дзяўчата скачучь «лявоніху»—гэты прыгожы, жыццярэдасны нацыянальны беларускі танец.

Адышлі ў мінулае сумныя заўныўныя песні прыгону. Жыццё беларускага народу становіцца ўсё лепш, багацей, радасней. Выдатныя

якасці беларускага сялянства—працавітасць, чэснасць, дысцыпліна—з усёй сілай праявіліся пры калгасным ладзе.

Совецкая ўлада дала калгасам зямлю навечна. А ў Заходняй Беларусі сялян пазбаўляюць мізэрных кавалачкаў зямлі і аддаюць іх хаты, жывёду і зямлю вартавым сабакам польскага фашызма—асаднікам. На калгасных палях Совецкай Беларусі грукочуць маторы трактароў, працуюць тысячы складаных сельскагаспадарчых машын. А ў Заходняй Беларусі на мярцвеючых палях калупаюць зямлю ўсё тая-ж убогая саха і жалезны плуг, як вышэйшае дасягненне земляробчай культуры! Нашы калгаснікі жывуць заможным жыццём, а ў Заходняй Беларусі сяляне некалькі раз вараць бульбу ў адной і той-жа салёнай вадзе: солі купіць няма за што.

Няма чаго і гаварыць аб культуры Заходняй Беларусі, дзе польскі фашызм праследуе беларускую мову, закрывае беларускія школы, разагнаў усе культурныя аб'яднанні беларусаў.

У вызваленай Беларусі праца стала і становіцца справай гонару, доблесці і геройства. Толькі ў рэзультате ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі, гераічнай работы ўсяго шасцімільённага народу, Беларуская рэспубліка вышла ў рады перадавых рэспублік і заваявала ордэн Леніна. З непраўду народ узрастае выдатныя людзі, якімі ганарыцца ўся рэспубліка. Ордэнаносцаў-стаханавец запалкавай прамысловасці тав. Лучкоўскі, рабочы абутковай фабрыкі імя Кагановіча тав. Скабло, слесар завода імя Барышэлава Харнас, стаханавец Бабруйскага лесакаміна тав. Рушко, народныя настаўнікі Манцэвода і Прэабражэнская, стаханаўцы сельскай гаспадаркі—конюх Батоўкін, ільнатрапальшчык тав. Ражкоў, старшыні калгасаў Блоцкі, Бейня, брыгадзір Клішэвіч і сотні іншых паказваюць прыклады соцыялістычных адносін да працы.

У нас 74 ордэнаносцы, якія працуюць у сельскай гаспадарцы, і 35 ордэнаносцаў—у прамысловасці і на транспарце.

Аб даваеннай прамысловасці няма чаго і гаварыць, бо ў краіне было толькі некалькі дзесяткаў саматужных і поўсаматужных заводаў, вярней майстэрняў.

У Совецкай Беларусі ўдзельная вага прамысловасці ў народнай гаспадарцы складае 74 проц.

Беларускі лес раней драпежніцкі вырубався памешчыкам. Цяпер з гэтага лесу мы робім каштоўнейшыя рэчы.

З беларускай асіны і сасны вырабляецца дасканалы шоўк на Магілёўскай фабрыцы штучнага валакна. Пяць фабрык заняты вытворчасцю паперы. Дзесяткі буйных прадпрыемстваў вырабляюць высокаякасную фанеру. На Бабруйскім лесапільным камбінаце робяцца сотні стандартных дамоў і будаўнічыя дэталі.

Мазырскія пяскі ідуць для вырабу добрага шкла на буйнейшыя механічныя заводы ў Гомелі. Непраходныя асінаўскія і іншыя балоты

асушаны і даюць штогод мільёны тон торфу. На асінаўскіх-жа ба-
логах пабудавана магутная электрастанцыя імя таварыша Сталіна,
энергіяй якой карыстаюцца тры прамысловыя цэнтры Беларусі (Ві-
цебск, Магілёў, Орша). Створаны зусім новыя галіны прамысловасці
з першакласнымі фабрыкамі. Беларускія запалкі, якія вырабляюцца
на пяці занова пабудаваных фабрыках, вядомы і за межамі Совец-
кага Саюза. За першую пяцігодку пабудаваны буйныя швейныя і
трыкатажныя фабрыкі.

Абутковая прамысловасць рэканструювана і створаны новыя прад-
прыемствы. Вырасла буйная кандзіцёрская прамысловасць у Менску,
Гомелі і ў іншых месцах.

Нашы металаапрацоўчыя заводы вырабляюць складаныя машыны:
тарфяныя камбайны, свідравальныя і стругальныя станкі і інш. Зараз
распрацоўваецца праблема газіфікацыі і жакіравання торфу. Выра-
шэнне гэтай праблемы выніча далейшае буйнае развіццё нашай пра-
мысловасці.

Штогод беларуская прамысловасць выпускае на паўтара мільярда
рублёў прамысловых прадуктаў (у цэнах 1926-27 гг.).

Вырас за гады рэвалюцыі рабочы клас. У 1913 годзе ў Беларусі
было 13 тыс. рабочых, цяпер у буйнай прамысловасці і на транс-
парце—200 тысяч.

Змяніўся нацыянальны склад рабочага класа. 66 проц. усіх рабо-
чых цэнзавай прамысловасці—беларусы. Вырасшыя кадры беларускіх
рабочых паспяхова асвоілі сучасную тэхніку нашых заводаў і ўста-
навілі ў радзе галін прамысловасці ўсесаюзныя рэкорды. Усесаюзнае
пяршыньства па трыкатажнай прамысловасці належыць маладой бела-
рускай работніцы-стаханаўцы віцебскай фабрыкі «КІМ» Дабраволь-
скай. Усесаюзнае пяршыньства па лесаліценню аспрэчвае беларускі
рабочы бабруйскага камбіната Рушко. Многа іншых слаўных імён
беларусоў-стаханаўцаў ведае наша рэспубліка і ўвесь Совецкі Саюз.